

Sebetrýznění západní civilizace

.mojmír Hampel

Jsem obdivovatel anglosaského světa, jazyka a kultury. Nesamozřejmý fakt, že hlavním světovým esperantem je angličtina, říká mnohé o zásadním příspěvku anglosaského světa nejen západní, ale i celosvětové civilizaci.

Anglosaský příspěvek je pro naši planetu veskrze kladný a obdivuhodně trvanlivý. My ostatní často jen užíváme či kopírujeme, co se v anglicky mluvícím světě vymyslí: od formátů televizních programů, přes filmy, hudbu až po sociální sítě. A sečteme-li devizové rezervy centrálních bank všech států světa, pak stále zhruba 70 procent z nich je investováno do měn zemí mluvících anglicky. Přitom obyvatelstvo těchto zemí tvoří jen 5 procent světové populace. To není náhoda. To jsou všechny ty maličkosti jako právní řád, instituce, předvídatelnost či vymahatelnost kontraktů.

Fascinující při osobních debatách je, že tuhle výlučnost většina Anglosasů vůbec necítí. Spíše ji, naopak, zpochybňují a svou minulost a tím i současnost problematizují. Přitom je-li nějaká část světové civilizace, která se dokázala z minulosti poučit a dělat věci lépe, pak je to ta západní. Západ otroctví nevynalezl, ale zrušil. Západ rasismus nevymyslel, ale jako první s ním začal inteligentně bojovat. Přitom to ale necítí jako svou výhodu, nýbrž jako deficit. Že si přiznáme omyl či vinu neznamená, že jsme horší než ti, kteří činí totéž a vinu si v nejmenším nepřipouštějí. My však upadáme do zvráceného pocitu, že když nás za naše prohřešky kárají ti, kteří si žádné vlastní nikdy nepřipustili, že si to od nich zasloužíme. Kárající přitom bývají nejhorší z nejhorších: totalitní vládcí, autoritáři a egomaniaci, kteří schopnost Západu analyzovat vlastní chyby interpretují jako slabost.

V tom stavu je celý vyspělý svět. Prezident Obama kdysi přišel s myšlenkou rozdělit se o moc s jinými zeměmi světa a předal její kus formátu G20. Myslel si naivně, že kvůli tomu bude milován. Chyba lávky – ti zlí si kus moci rádi vzali, ale na něj se dívali jako na slabocha. Trumpismus je pak karikatura pokusu vzít si kus té moci zase zpět.

Západní civilizace je pod tlakem sebe sama. Má zbytky nepěkné arogance vůči méně vyspělým zemím, zároveň však cítí vinu za minulost a všechny neduhy světa, kterou nebetyčně přehání, a která ji paralyzuje v ochotě vůbec se usilovat o morální dominanci. Ta jí přitom náleží víc než jakémukoli jinému – i kvůli minulosti a schopnosti se z ní učit.

Západní civilizace připomíná svědomitého žáka, který upadá do deprese, protože dostal nečekaně dvojku a najednou se cítí morálně poďradně vůči největšímu třídnímu gaunerovi, který nečekaně pozdravil paní učitelku a přidržel jí dveře. Západ vytváří sebetrýzněním svět mezinárodních rozhodčích, kteří pískají přísněji Západu než zbytku světa. Americe neodpustí náznak faulu, zbytku světa projde vše, za co se má vylučovat. Západ to přijme jako „morálně správné“ a pak se diví, že prohrává. Pokud se tohle nezmění, nemáme šanci.

A pozor – šance na změnu je zase jen v anglosaském světě.

Autor je viceguvernér České národní banky ●